

Suvremene razvojne mogućnosti općine Đurđevac

Općina Đurđevac prostire se u sjevernom dijelu SR Hrvatske na površini od oko 680 km². Na sjevernoj i sjeveroistočnoj strani graniči s NR Madarskom, s istočne i jugoistočne strane nalazi joj se općina Virovitica, na jugu i jugozapadnom dijelu graniči s područjem općine Bjelovar, a na zapadu i sjeverozapadu omeđena je područjem općine Koprivnica. Sjevernim dijelom općine teče rijeka Drava u dužini od 34 kilometara, koja je u jednom svom većem dijelu i državna granica s NR Mađarskom.

Najveći dio područja općine je ravnica. Brdovit je samo njezin južni i jugozapadni dio na kojem su šume s bjelogoričnim drvećem, pretežno bukvom i grabrom. To je dio Bilogore, na čijim obroncima se nalaze vinogradi, pretežno kvalitetnih sorti grožđa. Od tog dijela Bilogore prema sjeveru oranice su dominantne u strukturi obradivih površina. Kompleksi livada nalaze se uz područje rijeke Drave, ali se znatan dio livada nalazi i u ostalim dijelovima općine.

Struktura površina po kategorijama korištenja zemljišta na području općine je sljedeća:

	u ha	%
UKUPNO	67300,72	100,0
— oranice i vrtovi	27942,39	41,5
— voćnjaci	606,04	0,9
— vinogradi	1196,76	1,8
— livade	9728,14	14,5
— pašnjaci	709,05	1,1
— trstici i bare	24,59	...
— šumsko zemljište	21351,07	21,7
— neplodno	5742,68	8,5

Izvor: Dokumentacija Službe za plan i statistiku Općinskog sekretarijata za privredu Đurđevac.

U društvenom vlasništvu nalazi se 36,9% ukupnih površina, a u privatnom 63,1%. Oko 93% oraničnih površina nalazi se u privatnom vlas-

ništvu. Općina Đurđevac nalazi se u sklopu Bilogorsko-podravске regije (Zajednica općina Bjelovar — 10 općina). U toj Regiji ona zauzima 10,76% površine. Na području općine locirana su 43 naselja, organizaciono obuhvaćena u 38 mjesnih zajednica. Sjedište općine je grad Đurđevac, u kojem je na dan posljednjeg popisa stanovništva (1971. g.) živjelo 6449 stanovnika (13,5% od ukupnog broja stanovnika općine).

Stanovništvo općine je pretežno poljoprivredno (oko 70%), što je u ranijim razdobljima imalo za posljedicu povećanja broja stanovnika (do 1910. godine), a zatim dosta nagli pad (rat, industrijalizacija gradova — raslojavanje sela). Od prvog službenog popisa stanovništva na ovamo broj stanovnika općine ovako se kre-
tao:

Godina popisa	Broj stanovnika
1857.	31966
1869.	37282
1880.	40410
1890.	48179
1900.	53439
1910.	57840
1921.	56506
1931.	56459
1948.	54293
1953.	54243
1961.	51666
1971.	47788

Izvor: Dokumentacija Službe za plan i statistiku Općinskog sekretarijata za privredu Đurđevac.

Usprkos smanjenju broja stanovnika stanovništvo općine dosta je gusto naseljeno. Broj stanovnika na 1 km² u odnosu na SR Hrvatsku i Regiju bio je u 1971. godini:

Broj stanov. na 1 km ² :	Republika	Regija	Općina
	78,3	66,6	70,3

Izvor: »Statistički godišnjak SR Hrvatske 1973«, str. 244;

Kao i broj stanovnika tako se smanjivao i broj domaćinstava. Njihov broj od 14346 iz 1961. godine smanjio se u 1971. godini na 13573. Prosječno u domaćinstvu živi 3,5 člana, čija se prosječna starost kreće:

Područje	Prosječna starost-godina
SR Hrvatska	34
Regija	36,5
Općina	37

Izvor: Izračunato na temelju podataka iz »Popisa stanovništva i stanova 31. III 1971.«, Dokumentacija zavoda za statistiku SRH.

Na području Općine egzistiraju tri tipa domaćinstava, promatrana sa stanovišta sticanja prihoda. To su domaćinstva koja ostvaruju prihode isključivo iz poljoprivrednih djelatnosti, zatim domaćinstva koja pored prihoda iz poljoprivrede imaju i druge prihode (radni odnos, zanatstvo i sl.), te domaćinstva koja ostvaruju prihode izvan poljoprivrede. Ova je struktura dosta nepovoljna, kad je usporedimo sa strukturom područja SR Hrvatske odnosno Regije:

— Područje — %

Izvori prihoda domaćinstava:	SRH	REGIJA	OPĆINA
— poljoprivreda	21,53	47,24	61,43
— nepoljoprivreda	63,95	34,67	19,05
— mješoviti	14,52	18,09	19,52

Izvor: Izračunato na osnovu podataka iz »Popisa stanovništva i stanova 31. III 1971.«, Dokumentacija Republičkog zavoda za statistiku SRH.

Iz gotovo svih do sada iznijetih pokazatelja nazire se privredna nerazvijenost općine. Promatramo li kretanje društvenog proizvoda u razdoblju od 1970. godine na ovamo, tada uočavamo dva bitna i karakteristična razdoblja: razdoblje 1970 — 1975. god. i razdoblje 1976. na dalje. U ovom drugom dijelu dolazi do brže i povoljnije izmjene privredne strukture, čiji se trend nastavlja, zbog čega se ostvaruju i planirane proporcije razvoja do 1980. god. Udio društvenog proizvoda pojedinih sektora odnosno privrednih oblasti u ukupnom društvenom proizvodu općine u spomenutim vremenskim razdobljima je slijedeći:

Sektor — oblast	Društveni proizvod — %		
	1970. g.	1975. g.	Plan 1980. g.
— društveni	40,2	51,0	65,2
— privatni	59,8	49,0	34,8
— industrija	14,5	22,6	35,7
— poljoprivreda	62,1	50,1	38,3
— šumarstvo	7,5	7,3	4,8
— trgovina i ugost.	9,9	12,6	14,4
— ostalo	6,0	7,4	6,8

Izvor: Dokumentacija Službe za plan i statistiku Općinskog sekretarijata za privredu Đurđevac.

U vremenu do 1975. god. dominirao je privatni sektor privrede. Te godine prvi put u povijesti općina Đurđevac društveni sektor ostvaruje veći društveni proizvod od privatnog sektora (ali samo za 2 postotna poena). Društveni proizvod primarnih oblasti poljoprivrede i šumarstva u 1970. godini ima snažan udio od 69,6%, dok u 1975. opada na 57,4%. U tom razdoblju primjećuje se porast udjela trgovine i ugostiteljstva sa 9,9% na 12,6%.

Prosječna stopa rasta ukupne privrede je dosta niska i kreće se godišnje sa 3,89%. Broj zaposlenih je malen: u 1970. godini zaposleno je bilo 2853 stanovnika, a u 1975. god. 3993, što čini svega 8,3% zaposlenog stanovništva.

Privredna nerazvijenost i loša struktura stanovništva (poljoprivredno stanovništvo — slabija ekonomska moć i nepotpuna socijalna zaštita) utjecali su na povećanu aktivnost privrednih i političkih faktora. Konstatirano je da je nužno razvijati privredu bržom stopom i bitnije izmijeniti privrednu strukturu: manji udio primarnog sektora uz povećanje sekundarnog i tercijarnog.

Zbog toga je srednjoročnim planom društveno-ekonomskog razvoja općine za razdoblje 1976 — 1980. god. utvrđena takva stopa rasta (znatno viša od republičke i regijske), koja će područje općine staviti u red razvijenih općina (dod 1975. god. općina je tretirana »privredno nedovoljno razvijenim područjem«). Prosječna godišnja stopa rasta društvenog proizvoda od 10,13% za sada se ostvaruje i ima bitan utjecaj na promjenu privredne strukture. Ocjenjuje se da će u tom drugom razdoblju (1976 — 1980.) udio društvenog proizvoda društvene privrede biti dominantan sa 65,2%. Novi, već izgrađeni industrijski kapaciteti (Tvornica primarne prerade drva, Tvornica masivnog namještaja) uz već postojeće industrijske kapacitete (fermentacija duhana, elektroakustična, školski namještaj, prerada višanja i dr.), uveliko izmjenjuju udio industrije u ukupnoj privredi (1975. god. industrija sudjeluje sa 22,6, a u 1980. godini će imati udio od 35,7%).

Dosadanje ostvarivanje planiranih proporcija garantira da će se društveno-ekonomski plan Općine do 1980. godine u cjelosti ostvarivati. Primarni sektor privrede smanjit će svoj udio iz 1975. god. sa 57,4% na 43,1%.

U porastu je i broj zaposlenih, kojih danas ima oko 4500, a u 1980. godini će ih biti više od 5500, uslijed čega se postotak zaposlenosti stanovništva penje na preko 11,5%.

U toku su pripreme za izradu dugoročnog plana razvoja Općine do 2000. godine, odnosno za srednjoročno razdoblje 1981 — 1985. Mada ti planovi neće još godinu — dvije biti definirani, ipak se iz pripremljenih radnji nazire »nastavak« dinamike ranije utvrđenog razvoja. Već prve procjene daju naslutiti daljnje povećanje udjela društvenog sektora privrede u ukupnoj privredi općine i bitnije smanjenje primarnog sektora (relativno) uz adekvatno povećanje sekundarnog i tercijarnog sektora privrede.

Na to će najvećim dijelom utjecati razvoj industrije i građevinarstva (predstoji izgradnja tvornice suhe žbuke i građ. elemenata). Kontinuitet investicione izgradnje iz sadašnjeg razdoblja, kako se ocjenjuje, nastavit će se i u budućem planskom razdoblju. Naime, uskoro predstoji i izgradnja nove suvremene pekare i (eventualno) tvornice stočne hrane, te nove proizvodne hale RIZ-a u Đurđevcu.

Predstojeća komasacija poljoprivrednog zemljišta i novi organizacioni oblici poljoprivrednih organizacija (sada egzistira 5 poljoprivrednih zadruga, 1 Poslovna zajednica za zadruštvo, Zadružno-poljoprivredni kombinat i još 2 poljoprivredne organizacije), te organiziranost individualnih poljoprivrednih domaćinstava u skladu s odredbama novog Zakona o udruživanju poljoprivrednika, imat će snažan utjecaj na daljnji razvoj stočarstva, koje je dominantna grana u strukturi poljoprivrede. Poljoprivredna proizvodnja odvijat će se na sve modernijoj osnovi (danas ima blizu 3000 poljoprivrednih traktora). Upravo su pred dovršenjem staklenici za uzgoj povrća, voća i cvijeća.

Na razvoj privrede imat će bitan utjecaj i razvoj šumarstva (31,7% ukupnih površina nalazi se pod šumama), te trgovine i ugostiteljstva (predstoji izgradnja nove robne kuće i izgradnja hotela »B« kategorije u Đurđevcu).

Društveno zanatstvo (sadanje dvije krojačke zadruge) nema značajniju perspektivu, dok se od mnogobrojnih privatnih zanatskih radnji (oko 500) očekuje razvoj samo onih s konjunkturnijim djelatnostima (servisi »bijeće tehnike«, automehaničarske, električarske, vodoinstalaterske i sl.).

Ovakav tempo privrednog razvoja utječe i utjecat će na znatno povećanje društvenog i osobnog standarda. Već u ovom trenutku asfaltirano je na području općine više od 90% cesta. Elektrificirana su sva naselja, odnosno više od 99% domaćinstava. Gotovo da i nema domaćinstava koje nema radio-aparat ili neki od suvremenih kućnih aparata.

U toku su dovršenja ili započeta izgradnja društvenih domova (u Đurđevcu se gradi suvremeni Dom kulture) ne samo u većim već i u manjim mjestima.

Broj putničkih automobila blizu je 3000, teretnih preko 210, a motocikla nešto više od 3000.

Očito je da se seoska naselja »raslojavaju«, jer je društvena privreda uglavnom skoncentrirana u većim mjestima (Đurđevac, Pitomača, Virje) i da će u budućem razdoblju dolaziti do daljnjeg smanjenja broja stanovnika u ostalim mjestima s tendencijom povećanja, prvenstveno u Đurđevcu, a zatim u većim mjestima općine. Sada je u 8 osnovnih škola obuhvaćeno oko 5000 đaka, koji će se školovati na srednjim, višim i visokim školama (fakultetima). Šadanji Srednjoškolski centar, koji će uskoro imati novu, suvremenu zgradu, obuhvaća preko 520 učenika, a ubuduće će ih moći primiti na školovanje mnogo više.

Nepobitna je činjenica da se u sadanjem planskom razdoblju općina Đurđevac sve ubrzanije razvija uz kvalitetniju promjenu privredne strukture. Međutim kvalifikaciona struktura zaposlenih ne slijedi ovakav ubrzanj privredni rast, pa još ima dosta radnika s nižim kvalifikacijama. Upravo prestoje akcije za poboljšanje kvalifikacione strukture zaposlenih, čija realizacija će nesumnjivo pridonesti bržem i kvalitetnijem ukupnom razvoju općine.

Činjenica je da kvalificirani kadrovi bitno utječu i na planiranje razvoja i njegovo ostvarenje. Ovo naročito dolazi do izražaja na području općine Đurđevac, koja ima bogate privredne resurse (šljunak i pijesak, plin, stočarstvo i ratarstvo i dr.), čije svrsishodno iskorištavanje uveliko može povećati narodni dohodak i uopće društveni i osobni standard žitelja komune. To se već nazire i iz srednjoročnih planova mjesnih zajednica, koje su sve takve planove donijele i alikvotni dio i ostvarile.

Protivno ranijoj praksi, u posljednje se vrijeme planiraju srednjoročni i dugoročni razvojni pravci u svim područjima privredne i neprivredne sfere. Upravo je pred usvajanjem i dugoročni plan općine do 2000. godine, koji će biti polazna osnova privrednih i drugih njenih razvojnih planova.